

Inserati se sprejemajo in veljajo
tristopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 " "
15 " " " " 3 " "

Pri večkratnem tiskanju se
sena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana
pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvo
administracije in ekspedicija na
Starem trgu h. št. 16

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:
Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — " "
za četrť leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:
Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrť leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan
velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na Bregu rishna
št. 190.

Izhaja potrikrat na teden in sicer
v torek, četrtek in soboto.

Nekaj o naših časnikarskih razmerah.

Malo je slabših stanov od slovenskega časnikarskega. Ko bi človek smel pisati resnico, ne zmanjkalo bi mu kmalo gradiva; ko bi smel karati napake, kar je njegov poklic, tolažila bi ga zavest, da je dobronik človeški družbi, častilec in povzdigovalc socialnega življenja, voditelj in učenik narodu. A če mu roka državnega pravdnika usta maši, ne more spolnovati svoje dolžnosti, in k drugim britkostim časnikarskega stanu pride še ta neljuba zavest. Poleg te je največja sovražnica časnikarjeva mlačnost in apatija občinstva. Kaj pomaga še tako lepa pridiga, če pa vsi poslušalci spé, in kaj pomaga še tako lep članek, če se občinstvo zanj ne zmeni? Kakor je žalosten pridigar, če mu poslušalci dremlejo, če njegove lepe, iz navdušenega srca izhajajoče besede ne vzbujajo enacega plamena v prsah vernikov; — tako žalosten je časnikar, da njegovi premišljeni, iz čistega prepričanja in navdušenja izvirajoči stavki ne najdejo odmeva v občinstvu, če vidi, kako se površno komaj lokalne notice prečitajo, važni razgovori pa prezirajo.

V tem obziru mora posebno slovenski časnikar veliko duševnega trpljenja prestati: „danes“, si misli „spisal sem vendar ognjen članek, sprožil sem razgovor o važnih vprašanjih, stavljal sem dobre svete, — ni zlomek, da bi to ne vžgalo in domovincev ne navdušilo za dobro reč!“ Pa kakšen je vspeh? Sem ter tje še kateri reče: „danes jo je pa dobro povedal“; to je pa tudi vse; da bi pa kdo

ravnal po svetu za dobrega spoznanim, da bi kdo besedo pisano oživil z besedo in dejanjem, — le tega nikar ne upaj! To so žalostne razmere.

Pa še več: Slovenski časniki si sami drug drugemu napotje delajo: namesto da bi, kakor dobro vredjena armada po skupnem načrtu delali, in drug drugemu podpirali, operirajo vsak na svojo roko, kakor raztresene ustaške čete, brez skupnega načrta. Zavist je mnogokrat večja, nego rodoljubje. Vzemimo, časnik A je obelodanil kako dobro rešilno misel, ki obeta zmago, ako najde zadostne podpore; rodoljubje bi velevalo poprijeti se te misli. Ne tako pri nas. Časnik B se na tihem jezi, da to njemu ni na um prišlo; če to za dobro pripozna, povišala se bo veljava časnika A, za to je najbolje, da se cela ideja prezira. Časnik C zopet misli, da bo najbolj veljaven, ako bo kar največ mogoče izviren, priznava vrednost ideje časnika A, a v listu je niti ne omeni, in piše zavoljo ljube izvirnosti o lanskem snegu, o razmerah na Kitajskem, ali o novem poglavarju na avstralskih otokih. Časnik D zopet vrednika časnika A ne more terpeti, in zato seže iz principa od zdavnje ne zmeni, kar piše časnik A, naj bo dobro ali slabo. In tako gre naprej: če preberemo slovenske časnike, najdemo, da dva ne govorita o enej in in istej reči. In vendar je to čisto napačni način vzajemnega časnikovanja.

Ali je tudi drugodi tako? Nikakor ne. Ko so ustavoverci spoznali za svojo rešilno misel tisto „Wahlreform“, po kateri so se znebili sitnega vplivanja deželnih zborov, vi-

kalo in vpilo je vse liberalno ustavoverno časnikarstvo po volitveni reformi toliko časa, da so jo dobili. Za odpravljenje konkordata pisali so enoglasno leta in leta, in niso prej mirovali, da so to tudi dosegli. In tako so delali zmirom, in tudi zmirom zmagali. Oni ne prašajo, kdo je kako priležno jim misel prvi izrekel, disciplina jim veleva, stopiti v falango in pomnožiti kor kričačev, tako da postane toliko močan, da se ne da več preslišati; ne prašajo, kateri časnik je to prvi pisal; niso prosti stanovske zavisti, a strankarska korist jim je več kakor zavist, in tako se vojna disciplina ohrani.

Kakor se pri nas časnikuje, ne more nobena reč dobro pretresena in prevdarjena biti. Če namreč vsak časnik kaj drugemu piše, sliši se o vsaki reči le eno mnenje; ko bi pa vsi o enej in istej zadevi govorili, vsak po svojih nazorih in svojem razumu, pojasnila bi se od vseh strani, in čitajoče občinstvo naredilo bi si iz vseh različnih mnenj objektivno sodbo.

Ne bomo si s tem pomagali, ako se o prav mnogih rečeh razgovarjamo, konečno pa vsako pustimo, kakoršna je bila; kar nam je najbolj potreba, o tem je treba vedno govoriti, in vzajemno govoriti, od vseh strani pojasnovati, občinstvo vneti, in tako dolgo ne odjenjati, dokler reči ne dosežemo. Dobro je, da se Slovenci o vseh rečeh podučé, a o rečeh, ki naše bitje in naš obstanek tesno zadevajo, treba je vedno in vedno zopet govoriti. Časniki naši naj ne iščejo v tem časti, da paradirajo z vedno novimi izvirnimi članki, ampak iščejo naj izvirnosti v najvažnejših vprašanjih narod-

Biblija.

III.

Biblija in Homer.

(Dalje.)

Običaji v bibliji so še starejši od Homerovih, ker so mnogo ednostavnejši; tudi imajo neko mirnost in resnobo, ki onim manjkate.

Pripovedovanje.

Pripovedovanje je v Homeru pretrgano vsled ovinkov, govorov, opisov posodve, obleke, orožja in žezel, vsled rodoslovja ljudi ali reči. Lastna imena so prepolna prilogov; orjaku manjka redko pristavek „božji“, „neumrljivim enak“, ali „od ljudstva kakor bog češčen.“ — Kraljica ima vselej lepo naročje; ona je vedno vitka kakor palmovo deblo na otoku Deloškem; in lase ima od najmlajše Gracije.

Pripovedovanje v bibliji je brzo brez ovinkov, brez govorov, brez besedovanja; namešano je s pregovori. Osebe se imenujejo brez prilizovanja. Imena se neprenehoma ponavljajo in redko jih nadomestuje zaime: okolščina, katera v zvezi s pogostim ponavljanjem vezila „in“ kaže s to priprostostjo na družbo, ki je mnogo bliže prvotnemu stanu, nego je družba

opisana od Homera. V ljudeh Odiseje se je že zbudilo samoljubje, ki še spava v ljudeh Genese.

Popisi.

Popisi Homerovi so dolgi, bodisi da so nežnega ali strašnega, otožnega ali veselega, krepkega ali vzvišenega značaja. Biblija ima v vseh svojih pisavah praviloma edno potezo, ali ta poteza je prikladna, ki stavlja predmet živo pred oči.

Prispodobе.

Prispodobе Homerske so podaljšane z okolščinami, ki so v sredo med predmet vpletene: one so majhni kipi, obešeni ob okrogu poslopja, da se na-njih odpočije pogled na kviško se vzdigajoče kuple; obrnivši se tje na selske prizore in priproste običaje.

Prispodobе biblijske so izražene praviloma le s kratkimi besedami. Lev je, ali deroč potok, ali burja ali ogenj, ki rjovi, drvi, podira, požira. Včasih se nahajajo tudi obširnejše prispodobе; ali tedaj je po orientalskem načinu predmet posebljen n. pr. napuh v cedri.

Veličastno.

Veličastno nastane pri Homeru navadno iz celega učinka posameznih delov in dospe polapoma do cilja.

A v bibliji je skoro vedno nepričakovano. Kakor blisk vdari nad nami; mi stojimo tu v dimu in razdvojeni od nebeške strele, poprej kakor še znamo, kako je vdarila.

V Homeru kaže se še veličastno v nekem soglasji prekrasnih besed z velikanskimi mislimi. V bibliji pa izvira mnogokrat naj viša stopnja veličastnega iz nekakega nasprotja med velikansko mislijo in pritlikavo, da! nezatno besedo, v katero se oblači. To vzročuje stresa, nevrjeten strah za dušo: kajti če se duh, zanesen po misli, v naj višje krajine povzdigne, pusti ga takoj izraz, mesto da bi ga vzdržal v višini, z neba na zemljo pasti ter ga požene iz krila božjega v pozemeljski prah. Ta vrsta veličastnega, naj bolj ginljiva od vseh, prilega se kaj vrlo neizmernemu in strašnemu Bitju, ki obsega zajedno največje in naj manjše reči.

IV.

Zgledi.

Nekateri zgledi naj dopolnijo razvoj te paralele. Držali se bodemo reda, ki je našemu dosedanjemu potu ravno nasproti; to se pravi; začenjali bomo s takimi oddelki govora, od katerih lahko kratke in pretrgane poteze navedemo (kakor od veličastnega in prispodob)

nih, naj ne iščejo novih predmetov, ampak naj iznajdejo nove svete, kako bi se stare naše želje dale izvršiti. Politični časniki niso berilo za kratek čas, in niso dosegli še nič s tem, da so polni, oni niso cilj samim sebi, še le, kedar se je to dognalo, kar so nasvetovali, niso bili pisani zastoj.

Trojna oblast katoliške cerkve.

(Konec.)

Druga oblast je oblast duhovništva.

Dvoje je potrebno, da more doseči človek postavljeni mu namen, milost božja in sodelovanje človeške proste volje. Kakor ima cerkev oblast, človeško voljo nagibati k spolnovanju božjih zapovedi po učiteljstvu s tem, da razsvetljava razum, kakor jo nagiba naravnost v vladarstvu s tem, da daje postave in kaznuje prestopke, tako ima ona tudi oblast deliti gnado (milost ali blagodar) božjo v svetih zakramentih in kar je v zvezi z njimi, in to oblast imenujemo oblast duhovništva ali kakor se more tudi reči a potiori mašništva, ker je nekrvava daritev središče duhovskega življenja. Tudi v izvrševanju te oblasti je cerkev prosta. Kristus djal je aposteljom brezpogojno: „To storite v moj spomin“ in „kristite vse narode“ itd. Sploh moram tu omeniti, kar sem že sicer večkrat opomnil, ko je Jezus vstanovljal svojo cerkev in ji dajal potrebne oblasti in pravice, ni vedno gledal, kaj da bo djala k temu država, in zato se motijo oni, ki povsod hočejo omejevati njegove določbe z ozirom na državo; oni so na krivem stališču, da ima država samostojen namen v sebi in nobenega drugega razum sebe in da je cerkev, če ne pod njo, vsaj popolno enaka z njo; če pa pomislimo besede: „Eno je potrebno“ in druge enake, spoznali bomo, da je Kristus povsod gledal na prvi in vzvišeni namen človeštva; on s tem ni preziral države, vsaj je tudi ona božja naprava, ampak v skrbi za cerkev in za človeštvo v cerkvi zapopadel je tudi skrb za človeštvo v državi. To le memogrede! Cerkev toraj je neodvisna v duhovništvu; k tej oblasti pa pripadajo sv. zakramenti, ktere sme deliti, kakor hoče; toraj spada sem tudi zakrament sv. pokore z ustmeno spovedjo, ktera tako bode nekte

ljudi, ker je ne morejo stavljati pod policijsko nadzorstvo; sem spada tudi zakrament sv. zakona, o katerem bom tudi še govoril pozneje v posebnem članku. Nadalje cerkev prosto odločuje svete besede, bodisi že pri sv. zakramentih ali pri družih slovesnostih Sploh vse, kar se dotika liturgije in očitne službe božje, pripada le sim; tako tudi razpisatev odpustkov in svetih let, vravnovanje javnih molitev in posebno tudi vredovanje procesij in božjih potov, ktere bi tako rada odpravila moderna država zato, ker javno kažejo moč in veljavo sv. cerkve in sploh iz tistega vzroka, iz kterega se boji hudič križa in blagoslovljene vode. To vse je cerkvena reč, in država ne sme si pripisovati ne najmanjšega vpliva na te in enake zadeve.

Tretja oblast cerkvena je vladarstvo.

Cerkev naj izreja krščansko ljudstvo k čeznaravnemu njegovemu namenu; zato daje postave in kaznuje prestopke. V tem je neodvisna od države, kakor je država neodvisna od cerkve v pomočkih, ktere si zbere, da varuje pravni red in pripelja svoje podložne k pravemu blagostanju. Pri izvrševanju te oblasti se lahko primerja z državo; kar sme storiti država v svoj namen, to sme storiti cerkev v svojega. Da pojasnim to z zgledom: Država pravi, da ima pravico vplivati pri razpostavljanju duhovščine in oddajanju posamnih far, in opravičuje to svoje vplivanje s tem, da ji more to koristiti ali škodovati; narobe bi smeli mi reči, tudi cerkvi škoduje ali koristi, kakošni so vradniki, toraj ima cerkev oblast vplivati na njih volitev in razpostavljanje. To velja, če ste cerkev in država le enaki družbi, še bolj, če je cerkev nad državo; potem gotovo država ne bo zgubila pri takem primerjanju.

Vsled te svoje oblasti toraj cerkev daje postave, ktere so vezalne za vse njene podložnike, to je za vse, kteri so po krstu v njeno zavezo stopili. Ona varuje in nadzoruje, da se te postave vestno spolnujejo, sodi v dvomljivih primerah, razsojuje, če je kdo prelomil ktero njenih postav; potem tudi kaznuje tiste, ki so se pregrešili zoper njene postave; kazni so različne, in ker je prestopok vnjanji, so tudi vnjanje. Kdor je od cerkve obsojen, ne sme se nikakor obračati na svetno gosposko; nedo-

voljena je toraj tako zvana „appellatio ab abusu“, to je, če se kdo od duhovske gosposke v cerkvenih rečeh sklicuje na svetno; taki priznava s tem oblast svetne gosposke nad cerkveno in se tako pregreši zoper temeljne pravice svete cerkve. To vse pripada k vladarski oblasti svete cerkve; a k ti oblasti štejejo se navadno tudi pravice, ki se tičejo cerkvenih potrebnih oseb in premoženja. O cerkvenih osebah, o njenem premoženju in posebej o samostanih bom govoril še v posebnih člankih; zato te reči tu le opomnim, da naštejemo vse, kar se tiče cerkvenega vladarstva.

Ob kratkem razkazal sem, v čem da obstoji trojna oblast cerkvena in kaj da pripada k vsaki posamni. V sem tem je od države neodvisna; to je čisto naravno in sledi že iz namena cerkvenega in državnega. Pa ravno v teh rečeh tudi vedno se bije boj med obema oblastima. Država vedno trdi, da ji cerkev škoduje, da marsiktere teh reči pripadajo v njen krog; a pomislimo, ko bi cerkev le eno ali drugo v principu prepustila državi, koliko časa bi ostala še neodvisna? Če hočemo biti dosledni, tu ne moremo jenjati; ne bojimo se pa, da bi to škodilo državi; vsaj so te razmere volja božja in on, od kterega ste obe moči, vedel bo varovati obeh korist; le kdor je zapustil krščansko stališče, komur je država vse, ta našel bo mir le v poginu cerkve in v vsemogočnosti držav. Mi ne tako! Nam je vzor neodvisno, pa skupno delovanje cerkve in države k vzvišenemu namenu človeštva; v doseganju tega vzora je obeh oblasti mir in sreča.

Borin.

Hrvati in Slovenci.

III.

Pomanjkanje klera ali mlade duhovščine čuti se po mnogih krajih že hudo, kakor na pr. v Istri, na Českem, na Ogerskem, in čutiti se je jelo zadnji čas tudi po Hrvaškem. To je vzbudilo nadškofa, da je poprosil svojega namestnika, naj zbere sedanje in prejšnje semeniške vodnike okoli sebe, da se razgovorijo o vzrokih temu pomanjkanju in o načinu, kako tu pomagati. Vsled tega so se sošli pod predsedništvom preč. g. J. Pavlešiča 28. dec.

in potem bomo končali s priprostostjo in starodavnostjo običajev.

Posebno znamenit zgled veličastnega nahaja se v Ilijadi. To je oni odstavek (XVIII. spev. 203 sq.), kjer se Ahil po smrti Patroklovi neoborožen prikaže na okopih Grkov in Trojansko vojno trikrat v zmešnjavo spravi: vse to skupaj včini veličastnost Homersko, ki izvira, kakor rečeno, iz zedinjenja mnogo lepih naključij in prekrasnih besed.

Za tem naj sledi veličastno čisto druge vrste: „Prerokovanje dolini vedenja (vallis visionis). Kaj je tebi, da stopaš tako kupoma na strehe? Ti mesto polno vpitja, mesto polno ljudstva, mesto radostno? Tvoji otroci so pomorjeni; a niso z mečem usmrtnjeni; oni niso v vojski popadali . . . Gospod vas bode venčal z bridkostjo; in zvil nas bode kakor klopčič ter pognal v deželo široko in prostorno. Tam kaj bode umrli; in tje se bode nagnil voz vaše slave.“ (Izaija 22, 1. 2. 18.)

V kako nepoznan svet zanese nas tu bliskoma prorok! Kam nas postavi? Kdo je oni, ki govori; in komu velja beseda? Gibanje sledi za gibanjem, in vsaka vrsta strmi nad vrsto, ki stoji pred njo. Mesto ni več skupnina poslopij: žena je, ali bolje skrivnostna oseba; kajti njen spol ni zaznamenovan. Ona

se poda na strehe, da tam vzdihuje. Prorok, tudi sam v zmešnjavi, jo ogovori: „Zakaj stopaš — in pristavi zborna ime „kupoma“. „Zvil nas bode kakor klopčič ter pognal v deželo široko in prostorno; in tje se bode nagnil voz vaše slave“, to je neka posebna, izvanredna zveza besed in poezije.

Homer ima tisuč veličastnih načinov, da naslika silovito smrt; a sv. pismo je vse preseglo z edino besedo: „Prvorojenec smrti bode požrl njegovo lepoto.“ (Job 18, 13.)

„Prvorojenec smrti“, ki izrazuje najstrašnejšo smrt, je edna onih podob, ki se nahajajo le v svetem pismu. Ne vé se, kje je to človeški duh poiskal; poti, ki vodijo k tej veličastnosti, so neznane.

Tako imenuje sv. pismo tudi smrt kraljico straha in govoreč o brezbožnikih pravi: „Spočel je bolečino in rodil hudobijo.“ (Job 15, 35.)

Hoče li isti Job velikost božjo povišati, vsklikne:

„Pekel je pred njegovimi očmi odkrit“ (26, 6). „On veže vode v oblake, da se skupaj doli ne vdero.“ (26, 8). „On odveže kraljem pas ter opaše njihova ledja z vrvjo.“ (12, 18.)

V Homeru zavzeme se božji Teoklemen

pri pojedini Pelopini nesrečnih znamenj, ki pretijo gostom, ta vsklikne:

„Ah nesrečniki! kako nezdgo bote pretrpeli! Od tmine so obdane vaše glave, obrazi in udje. Strašno plakanje se sliši; lica vam so sè solzami polita. Kri kapa od zida in iz vsake krasne globine. Napolnjen je predvor, napolnjena je dvorana prikazni, ki dirjajo v tmni k Erebu. Solnce pa vgasuje na nebu, in nastaja grozna tišina.“

Da si je to veličastno še tako strašno, skriti se vendar mora pred prikaznijo v knjigi Jobovi.

„V grozi ponočne prikazni, kadar navadno trdni spanec ljudi omami, prepadel me je strah in trepet ter mi prešinil vse kosti.“

Neki duh je šel memo mene; in lasje mojega života so stali po koncu. Neka podoba, katere obraza nisem poznal, stala mi je pred očmi in slišal sem glas, kakor rahlo pihljanje.“ (Job 4, 13—16.)

Tukaj je mnogo manj krvi, tmin, strahov nego v Homeru; a oni „nepoznani obraz“ in „rahlo pihljanje“ sta v resnici še groznejša.

Gledé veličastnega, ki izvira iz zedinjenja velike misli in majhne podobe, videli bomo takoj krasen zgled, ko bomo govorili o pri-spodobah. (Dalje sledi.)

preteklega leta nekteri gospodje kanoniki, dohtarji, učitelji in predstojniki semeniški, ter se prosto razgovarjali o tej stvari, in prav tako prosto je „Katoliški List“ br. 10 t. l. one razgovore tudi priobčil nikakor ne sluteč, da se po njih vname zločesta borba osebna. Jaz sem se čudil tej borbi in jo milujem tim bolj, ker je stvar sama na sebi resna ter potrebna, da se očitno razpravlja, in mi se je zdela vgodna, in se „Kat. List“ vrlo dobro vredeje. Da je vso to stvar priobčil, šteje naj se mu to v zaslugi, nikar pa v grajo. Ker ista potreba mladega duhovništva prikazuje se tudi pri nas Slovencih, in kedar odmró mnogi stari, čutila se bode vedno hujše, naj brez imenovanja dotičnih zbornikov hrvaških povem le njihove razloge in nasvete dobri reči na korist.

Posvetovanje prične gosp. predsednik in razloži pričujočim, kako znamenit je predmet, o katerem jim je govoriti, ker s pomanjkanjem duhovščine proti poguba tudi narodu. Za se misli predsednik, da je temu pomanjkanju najglavnejši vzrok duh časa, kateri je zarodil verski indiferentizem ali versko vnemarnost, da celó mržnjo ali sovraštvo do cerkve katoliške v obče in do duhovstva posebej.

Za njim spregovori semeniški ravnatelj, in njemu so glavni vzroki pomanjkanja duhovskega sledeči: 1. duh vremena ali časa, kateri po napačnem tiskarstvu širi nevero in popačenost ter na njej osnovano načelno mržnjo ali sovraženje do stanu duhovskega. Koliko to deluje, opazuje se že tudi pri nas, ali še bolj v nekterih drugih škofijah, ktere letos niso dobile ne enega kandidata. 2. Pomanjkanje nabožnega vzrejevanja domá in v šoli. Da se mlad človek, brez ozira na duh časov, odloči za duhovski stan in za žrtve z njim potrebno sklenjene, na to ga more pripraviti le verski vzgoj, pričet v roditeljski hiši in nadaljevan v šoli. Ali na žalost se opazuje, da prava pobožnost čim dalje bolj izginja iz rodbine; v učilišča pa, v srednja in v nižja, vsiljujejo se neredko življi, kateri z besedo in z dejanjem ugasujejo v svojih učencih duha prave nabožnosti. Temu je pak neogibna posledica, da jih je vedno manj, kateri bi si odbirali duhovski stan, in da mnogi gredo v semenišče s trdim namenom, ne posvetiti se službi cerkveni, nego prehraniti ali prerediti se ktero leto brez stroškov. 3. Lahki pristop k mnogim službam, ktere mlademu človeku poleg lepe plače obe-tajo vsakovrstno vživanje brez grenjav, ki se jih ne manjka v stanu duhovskem, odvrtačuje mnogo od njega. 4. Vojaška postava, ktera kakor mnogim mladim ljudem zapira semeniška vrata, tako sili druge, ki bi radi ostali v semenišču, da ga popustijo.

Naslednji govornik k tem prišteva: 1. siromaštvo mnogih učencev. To siromaštvo, pravi, je toliko, da marsikteri učenci ne morejo na nikakov način napraviti si potrebnih knjig, perila in sicer obleke. Iz tega vzroka se mnogi drugače daroviti mladenči sramujejo vstopiti v semenišče, ali pa izstopijo iz njega, ker se jim po mestu ponuja več prilik zadovoljiti tem potrebam. Torej svetuje govornik, naj bi se gojenci semeniški preskrbovali ne le s hrano in stanovanjem, ampak tudi z obleko in s potrebnimi knjigami. 2. Ker se vselej ne pazi, kakim ljudem se izročuje nabožni vzgoj učencev ali mladenčev, predno vstopijo v semenišče. 3. Ker se o pomanjkanji dobrih sprejemajo v držanji ali nravnosti slabejši učenci s čimur se vstavu slabi veljava in odbijajo bolj plemeniti gojenci. Bolje je, da se sprejamejo štirje izvrstni nego dvajset kakoršnih si bodi. 4. Slabi izgledi, ki jih semeniški gojenci vidijo

tu in tam po duhovskih hišah, nektere odvrtačujejo, in proti temu naj bi se vzbujeval v duhovništvu pravi cerkveni duh, kateri bi se v nemal najbolj po vsakoletnih duhovnih vajah. 5. Mlademu duhovstvu naj bi skazovala duhovna oblast več ljubezni z bolj pogostnim obiskovanjem. Glavno in v zlasti potrebno sredstvo pa je deško ali mladenško semenišče. Imamo sicer dvoje sirotišče, toda brez pristojnega vspeha; imamo v semenišču dva najviša gimnazijska razreda, ali učiteljev za nja nimamo. V ta namen naj se nekoliko sposobnih bogoslovcev po dovršeni teologiji pošlje na ktero vseučilišče, da sčasoma opravijo izkušnje za gimnazijske profesorje. Kedar dobimo štiri ali pet takih izprašanih duhovnikov profesorjev, naj se zopet odpre nadškofovski licej s sedmim in osmim razredom. Naj se gleda na to, da naši vzgojni vstavi dobijo sposobnih in izkušenih vzgojevalcev. Sirotišče v Požegi naj se prodá in naj se napravi eno veliko v Zagrebu pod nadzorom nadškofovim, kjer bi se vzgojevali učenci do šestega razreda. Pozneje bi se tje dala namestiti gimnazija, in tako bi dobili popolno deško ali mladenško semenišče. Temu zjedinjenemu sirotišču naj se da predstojništvo pošteno in sposobno. Ravnatelj nima biti župnik, nadstojnik ali prefekt naj ne bodi kaplan. —

Naslednji zbornik pritrjuje predgovorniku, češ, jaz bi ne bil nikdar postal duhoven, da me niso poslali v Rim, kjer sem bil z vsem obilno preskrbljen. Iz skušnje, da blogoslovci redko izstopajo iz semenišč, kaže se očitno, da je razlogov pomanjkanju duhovskemu iskati bolj zunaj njih, zunaj semenišč. Zato naj se zedini sirotišče, vstanovi spet licej; za deško semenišče se naj razun po drugih vstanovah pomaga še z dobrovoljnimi doneski. V sirotišče naj se sprejemajo le daroviti in vredni učenci; za predstojnike postavljajo samo stareji izkušeni gospodje. Tudi misli govornik, da bi se o šolskih praznicah učenci ne smeli pošiljati domu, kjer se dostikrat v nekoliko dneh zruši ali podere, kar se je celo leto dozidovalo v vstavu; naj bi se pridobila zdrava in vgodna pristava, kjer bi s svojimi voditelji ljubeznjivo nadzirovani veselo obhajali praznike.

Drug zbornik trdi, da mu je znano iz skušnje, kako neki učitelji ali profesorji učence svoje odvrtačujejo od duhovskega stanu ter boljšim dijakom pomagajo z raznimi podporami, da ostanejo med svetom. To je pač nov razlog za potrebo liceja. Ostro graja v zlasti zagrebskega sirotišča ravnateljstvo, da zaradi prevelike varčnosti deca v njem strada, in da z gojenci redko ali nikdar ne občuje predstojništvo. — Zopet drug je povdarjal, naj se iz istega vzroka pazi na veroučitelje ali katehete v nižjih in srednjih šolah, da se v te službe postavljajo vselej sposobni in res cerkveni možje, da z vernim duhom navdajajo učence tim bolj v sedanji dobi, kedar temu namenu nasprotuje toliko posvetnih učiteljev in premodrih profesorjev.

Vsi ti razlogi so se vredili potem v primerno obliko ter v imenu zbrane skupščine podali nadškofu. Da so tu in tam prizadete tudi osebe, temu se pri tacih razgovorih ni mogoče ogniti. Glavna reč ostane pa le stvar, ktera je dokaj žalostna, in na to naj bi se ozirali vsegdar domoljubi, kateri blage volje pomagati hočejo narodu svojemu. Nadškof naj se v tej zadevi obrne do svoje duhovščine po deželi, in ta mu v tako zvanih koronah ali dekanijskih zborih pove lahko še več pravih razlogov o duhovskem pomanjkanji, bilo je koj potem čitati v „Obzoru“ in — iz Senjske bi-

skupije, kjer imajo letos bogoslovcev vseh skupaj le 14, kazalo se je v lastnem dopisu na lošo (slabo, zanikarno) materijalno stanje duhovščine, češ, ako se v tem oziru od pristojne oblasti skoro ne pomaga ostala bode škofija naposled brez duhovstva ali brez svečenstva.

Politični pregled.

V Ljubljani, 4. aprila.

Avstrijske dežele.

Hrvaški „Obzor“ ima brzojav iz Broda 3. apr. Iz okraja oriovaškega neki turek Kapetanović ukazuje prestopiti na našo stran robit, palit in ubijati. Govorijo, da ima krdelo od 2000 ljudi; graničarji brez orožja patrolirajo. Po noči od 26. na 27. marca so Turki streljali na našo stražo. Pri Ukriini je ljudstvo v velikem strahu, s praznimi rokami se ne more braniti. Potrebno je ali da vojaki posedejo vasi poleg Save ali da se graničarjem da orožje.

Česki listi objavljajo kandidate za deželne volitve, ki se bodo v kmečkih občinah vršile 7. t. m., v mestih in trgih pa 9. t. m. V oklicu, v imenu zaupnih mož poslancev českih podpisanem od dr. Fr. Riegerja, povdarjajo, „da se česki poslanci stanovitno držé pravnih načel kraljevine česke, brez katerih za narod česki ni ne gmotnega ne duševnega napredka, ne časti, ne svobode, ne prihodnosti. Živa vera jih navdaja, da gospodstvo njim sovražne politične stranke, ki se opira na splošno obsojeno nepravilnost, ne more več dolgo trpeti, da pravica in resnica more zmagati. To prepričanje naj potrdijo pri volitvah za deželni zbor, pri katerih naj se še tesneje kakor doslej zedinijo po geslu ranjkega Palackega: „Svoji k svemu a vždy dle pravdy!“ Nazori in pripomočki posameznih, ki se modrejše mislijo, kakor so vsi drugi, ne hasnejo. Le ena reč pomaga: edinost in složnost; brez spoštovanja večine ni prave svobode, ne reda ne moči, ne vspeha.“ Kakor pričajo dosedanje skušnje, se ni bati, da bi ne bili izvoljeni vsi dosedanji kandidati.

Na mesto pokojnega Palackega Staročehi v zbor kandidirajo J. Jirečka. Mladočehi kandidirajo v 16 kmečkih in v 6 mestnih izbornih okrajih.

Na Tirolskem bodo 5. in 6. t. m. veliki posestniki volili svoje poslance za deželni zbor. Dosedanja liberalna večina začela se je krhati; osnovala se je namreč neka srednja stranka, ki k pristopu vabi vse tiste može, ki ne zmenivši se za strankarstvo imajo pred očmi le korist in blagostanje dežele. Ta stranka se bode, kakor pravi, na dosedanji postavni podlagi prizadevala za porazumljenje, in za pospeševanje koristi obeh delov dežele po načelih pravičnosti in ravnopravnosti. Med udi te stranke je tudi grof Ožbald Trapp, ki bi boje rad postal deželni glavar tirolski. Da bi stranka liberalna tem laglje zmagala, obrnila se je do velikih posestnikov laških Tirolcev, ki ji pa niso ničesa obljubili. Vendar so liberalci sklenili, da se s srednjo stranko ne bodo pogajali in se strogo držali svojih kandidatov. Od druge strani pa je slišati, da hočejo vendar le enega kandidata srednje stranke, menda grofa Trappa, sprejeti.

Vnanje države.

Bismark se je hotel neki službi odpovedati, pa cesar odpovedi ni sprejel. Zdaj pravijo, da je vzel enoletni odpust.

Iz Carigrada se poroča, da se je 22. marca general Klapka od sultana poslovil. Sultani je pri tej priliki rekel, da po njegovem prepričanju se bode mir ohranil. „Jaz po vsaki ceni želim miru, kateri nam je za izvršitev

Razne reči.

— G. Jož. Cepuder, začasni učitelj na Raki, pride začasno v Šmarijo pri Ljubljani.

— Za mestne volitve v Gorici, ki se bodo najbrže vršile meseca maja, je že na ogled izpostavljen imenik volilcev, obrok za reklamacije pa odločen do konca meseca aprila.

— Slovar ali rečnik hrvaški „Obzor“ br. 73 poroča, da je veleučeni akademik in profesor na veliki šoli v Beligradu dr. J. Daničić na poziv akademije jugoslovenske dopel v Zagreb, da prevzame vredovanje velikega akademiškega rečnika, za ktere ga se je po njeni osnovi nabirala in v preteklih desetih letih jako bogata in lepa tvarina. Srbska vlada je v ta namen rada privolila, in tako hoče tudi pripomoči, da pride na svetlo knjiga, ktera bo de na čast in na korist narodu hrvaškemu. Temu poslu gotovo sposoben je Daničić, in ako srečno dožene namenjeno delo, postavi akademiji in sebi monumentum aere perennius. In kdaj dojde slovenskemu narodu in nabranemu gradivu že tolikanj zaželeni sposobni Daničić? —

Umrli so :

Od 28. marca do 1. aprila: Špela Žlebnik, gostinja, 83 l., vsled starosti. Al. Prašnikar, fabr. del., 13 l., za piemijo. Blaž Mihelič, del., 48 l., za pljučnico. Zora Tome, m. vrad. o., 5. m., za vodeno glavo. Jožef Kržič, gostač, 45 l. za pljučnico. Katarina Šinkovec, gostinja, 66 l., vsled prehlajenja. Al. Kosak, del., 49 l., Janez Čermakar, gostač, 48 l., oba za jetiko. Janez Marinka, hiš. pos. 39 l. za pljučnico. Anton Žvokelj, kmet. sin, 44 l., za vnetjem možg. mreže. Gregor Jeraj, usnar, 73 l., za pljučnico. Luka Stibil, mestni revež, 85 l., vsled starosti. Adolf Prebil, miz. o., 2¹/₂ m., za sušico.

Loterijske številke 31. marca.

Na Dunaju: 68, 71, 90, 6, 34.
V Gradcu: 85, 68, 23, 83, 78.

Telegrafične denarne cene 3. aprila.

Papirna renta 64.20 — Srebrna renta 68.20 — Zlata renta 77.40. — 1860letno državno posejilo 109.50 Bankine akcije 822 — Kreditne akcije 150.80 — London 123.90 — Srebrn. 107.10. — Cos. tr. cekini 5.72¹/₂ — 20. frankov 9.74.

Dr. Tancer,

učitelj zobnega zdravilstva in praktični zdravnik za zobe v Gradcu,

biva sedaj v Ljubljani,

pri „Slonu“ (Hotel Elefant) v I. nadstropji na voglu sob. št. 6 in 7,

(za gospé dobé se, ako želé, tudi posebne zobe) ter vsaki dan od 9. ure zjutraj do 6. ure zvečer ozdravja (1)

bolne in izdeluje umetne zobe.

Mudil se bo tukaj le še 10 dni.

Njegovi c. kr. privilegirani pripravki za zobe, namreč: Antiseptikon — zdravilna voda za usta, po 1 gld. sklenčica, prah, škatlja po 1 gld. in pasta za zobe, po 80 in manjša po 30 kr., dobivajo se pri njem samem, kakor tudi pri gg. Birschitzu, Mahru, Krisperju in Businaru v Ljubljani; pri g. Marinsku v Loki v lekarnah v Kranji in Kamniku in v vsaki prodajnici na Koroškem in Štajarskem.

Dr. Valentin Zarnik

ima svojo odvetniško pisarnico v tistih prostorih, kjer je bila poprej bilježniška pisarnica ranjkega notarja g. dr. J. Rebič-a nasproti „Križankom“ (ali mestni delegirani sodnji) pri tleh, hiš. št. 181, nova 19. (1)

Natisnili Blaznikovi dediči v Ljubljani.

naših reform tudi potreben, rekel je ponosni Hamid. Če bo hotela Rusija pa vendar le prijeti za orožje, sem pripravljen enkrat ali dvakrat ž njo se vdariti, potem pa bi Rusiji vendar še dovolil časten mir, ker vem, kako zelo moje ljudstvo potrebuje počitka in miru.“ Turek tedaj ne čuti, ktera nevarnost mu proti in se menda zanaša na vnanje prijatelje, ki ga bodo obvarovali pogina; pa včasih tudi najboljši prijatelj človeku pomagati ne more. Tudi ni tako gotovo, da se bode ohranil mir, kakor misli turški sultan. Ker so vlade sprejele od Rusije nasvetovan protokol, pokazale so s tem, kakor piše „Golos“, da je Turčija dolžna izvršiti od konference nasvetovane preuredbe, a pripoznale so tudi, da ima Rusija pravico siliti Turčijo, če tistih pogojev ne bi spolnila, vsled kterih le bi Rusija vojake svoje umaknila od meje. Da bi bila pa Turčija v stanu obljubljene preuredbe izvršiti, tega nihče ne verjame, ker ji bodo to ovirali lastni podložniki. Te dni so že bosenski agi in begi sklenili poslancem svojim poslati spomenico, v kateri odločno odbijajo zahteve kristjanskih prebivalcev. Tako se bode godilo tudi drugod in noben mohamedanec ne misli, da se bodo reči mirno poravnale, ampak vsaki je prepričan, da se bode kmalo pričela vojska. Abdul Kerim paša je te dni že odšel proti Donavi, da ogleda tam razpostavljeno vojsko, okoli Banjeluke v Bosni se delajo napisi, in vstajniki se na vseh straneh zopet vzdigujejo in so imeli s Turki že nekaj prask.

Izvirni dopisi.

Iz Trsta, 2. aprila. (Hrbst v Trstu. Vstajenje Gospodovo.) Dunajski listi kaj radi poročajo o potovanju ministrov, če tudi le bivših. Danes imam pa tudi jaz priliko poročati, kako je k nam v Trst prišla velika mašina: dr. Herbst z Wehre-tom vred. Ker takih ljudi še celo v Trstu, kjer je vendar vsakovrstnih oseb vedno na izbir, ne vidimo vsak dan, se vendar splača to, da malo postojim pri Herbstu, tem „Dežmanu“ ustavovercev.

Kaj je imel v Trstu opraviti, mi ni znano. Zvedelo pa se je, da ima počastiti naše mesto s svojim prihodom, in tako je bila neka viša oseba pripravljena, kot bivšega ministra in „še ekselencno“ spremljati ga in mu kazati nikavnosti našega mesta. Ali v Trstu se še marsikteri drugi zgubi, ne le dr. Herbst. Tako je prišlo, da ga odločeni „cicerone“, ki mu je imel pokazati vse, kar je v Trstu mikavnega videti, ni našel; dr. Herbst tudi ni ničesar ogledal, še celo zanimivi Miramare le površno. Iskali pa so ga vendar, in kaj mislite, kje so ga našli? Stavim, da nihče ne vgame. — Našli so ga v priprosti krčmi poleg Miramara, kjer je — horrible dietu — s svojimi pajdaši tarokiral. Tedaj je prišel dr. Herbst v Trst tarokirat! Kedar bo v državnem zboru prilika, bo pa ta mož vendar-le o Trstu vse vedel, kakor je že v onem zboru govoril zoper pomnoženje mestne straže v Trstu. Velik „špas“ bi bil, ako bi ga bili tatovi, kterih v Trstu vse mrgoli, s čevlji in klobukom vred ukradli — iz hvaležnosti — in potem ga tako skrili, da bi ga ne bilo več najti. Morda bi s tem celo državi vstregli.

Procesija vstajenja Gospodovega bila je tako sijajna, da smo malokedaj prej imeli še tako. Mestno starišinstvo je poskrbelo, da so med slovesnostjo na kastelu v poveličanje svečanosti grmeli topovi, da se je vse treslo; tudi se je procesije vdeležilo premnogo najodličnejšega prebivalstva tržaškega, mestno starišinstvo, razni vradi itd. Tudi k veliki maši

na veliko nedeljo prišel je ces. namestnik. Polagoma bodo ljudje že začeli čutiti, da le krščanstvo družbo človeško oživlja, in da tam, kjer umira krščanstvo, tudi pravega napredka ni.

Domače novice.

V Ljubljani, 5. aprila.

(Učiteljska spraševanja) bodo to spomlad 23. aprila in prihodnje dni. Čas za razglaševanje je do 16. aprila.

(Veleč. knez in škof dr. Pogačar) se v soboto odpeljejo na Dunaj, kjer se 9. t. m. snidejo vsi škofje avstrijski k skupnim razgovorom. Program obsega več reči, med kterimi je tudi skupna adresa do sv. Očeta o pedesetletnici njihovega škofovanja.

(Šolski nadzornik Vračko) je iz Gradca prestavljen na Dunaj. Na njegovo mesto pride nadzornik Adam iz Linca.

(S posebnim vlakom) na Gorenjsko peljalo se je veliko nedeljo iz Ljubljane samo 7 ljudi, z vlakom pa, ki je šel v soboto iz Trsta na Dunaj, peljalo se je komaj 80 ljudi. Glavni vzroki temu so trije: 1. se ljudem v kljub liberalizmu, ki med veliko nedeljo in kakim delavnikom ne dela razločka, zdi nedostojno o tako velikem prazniku vozariti se po svetu; 2. sedanje še precej hladno vreme ljudi posebno ne mika, in 3. primanjkuje ljudem za taka razveselovanja najpotrebnejše reči — denarja.

(Slovensko gledišče.) „Zapraviljivec“ je v pondeljek napolnil hišo, česar je bil beneficijant gosp. Kajzelj gotovo vesel. Da-si igra ni po vsem tekla gladko, so vendar glavne naloge bile v dobrih rokah. Igra je trpela do 11. ure, kar je gotovo predolgo; kjer je toliko sprememb, kakor v tej igri je treba požuriti se vsem, zlasti mašinistom. Moški zbori so se dobro odlikovali, sploh je bilo petje dobro. O posamnih igralcih ne govorimo, ker smo o tej igri že večkrat poročali.

(Muzikalno deklamatorno akademijo) bodo napravili v drugi polovici tekočega meseca dijaki gimnazije in realke, ktere čisti dohodek je namenjen podporni zalogi za revne dijake.

Dan in program te dobrodejne predstave se bo oznanil o svojem času.

(O katoliškem shodu), ki se bode od 30. aprila do 3. maja obhajal na Dunaju, piše „turški list“, da bode vlada k zborovanju poslala svojega komisarja ter osnovateljem zažugala, da hoče shod nemudoma razpustiti, če se bode govorilo zoper obstoječe postave. Ker so nazori o tem, kar je za ali zoper postavo, zlasti po liberalni logiki jako raztegljivi, se že zdaj lahko sodi, kakšno osodo bode omenjeni shod imel. — Turške liste tudi nabiranje darov za sv. Očeta jako hudo v oči bode, in da bi vlado prisilili nabiranje teh darov prepovedati, raztrosili so laž, da je po smrti kardinala Antonellija, ki je oskrboval te darove in pred smrtjo izročil ključ nekemu sorodovincu, zmanjkalo 800.000 tolarjev, kar bi bilo vzroka dovolj, da bi se to nabiranje v Avstriji prepovedalo. Pa naj še kdo reče, da v Avstriji ne vlada največa svoboda!

(Samoumor.) Andrej Skrle, 25 let star vrvarski pomočnik iz Krakovega, je veliko nedeljo popoldne v Latermanovem drevoredu pričakoval železniškega vlaka, ki se po 3. uri pelje v Trst, in ko je pridrdral, skočil je na železnico in se vlegel pred mašino, ki ga je strla, preden je bilo mogoče vlak vstaviti. Pravijo, da je ranjki popival žganje, ter se dela ogibal in ljudem tožil, da je življenja sit. Truplo so nemudoma spravili v mrtvašnico k sv. Krištofu.